

vené světla pravdy. Tak i dnes někteří skládají nové skladby, a vzdalující se toho, co v život uvedli svatí Otcové, zpívají své hlouposti a napodobují tak, není divu, své rodiče a učitele – kacíře.

10 *Apoštol*: Pavel, správně Efez. 4,14, nikoli Efez. 1 – 14 v *hlavním městě*: v Praze – 15 *koncil toledský*: z 18 synod, které se konaly ve španělském městě Toledu do zač. 8. stol. a měly význam pro rozvoj církevního práva, míněna jedenáctá z r. 675, jež se zabývala zvláště otázkami církevní disciplíny a právy i povinnostmi biskupů – 16 v *Dekretu*: Dekret Graciánův (Friedb. 1,30) – 19 *na koncilu v Laodicei*: synoda v maloasijském městě Laodicei se konala v 2. pol. 4. stol.; zabývala se hlavně církevním právem a některá z jejích usnesení byla později přijata do Dekretu Graciánova (srov. PL 84, 131) – 22 *Řehoř VII.*: papež v l. 1073-1085 – 23 *Jan*: Jan XIII., papež v l. 965-972; *při založení biskupství pražského*: v březnu r. 973 – 25 *do České kroniky*: do kroniky Pulkavovy (srov. FRB 5, s. 25 a 228), kde je bula citována doslovně; toto falzum převzal Pulkava z Kosmovy kroniky (srov. FRB 2, s. 37) – 27 *ariáni*: vlivná náboženská sekta, vzniklá ve 4. stol. z přívrženců alexandrijského kněze Aria; lišila se od oficiální církve v názorech na Kristovo božství – 29-30 *Trojdielných dějin církve*: míněna *Historia ecclesiastica tripartita*, jejímž autorem byl římský historik a encyklopedista Cassiodorus († 585)

Poznámky ediční

Mikuláš z Pelhřimova (Biskupec): Tábořská obrana

Biskupcova obrana tábořského stanoviska vznikla r. 1431, ale dochované lat. znění pochází až z r. 1434; je obsaženo v rkpe rajhradském 411, fol. 1a-64b, nyní v UK v Brně. První vydání pořídil Flacius Illyricus ve svém basilejském tisku z r. 1568 (*Confessio Valdensium*), druhé Baltazar Lydius ve sborníku *Waldensia*, vyd. v Rotterdamu r. 1616. Románští valdenští přeložili a zpracovali Biskupcovu obranu do své lidové summy *Tresor e lume de la fe* (rkp v Dublině, Trinity College, C. 5. 22). – Literatura: F. M. Bartoš, *Světcí a kacíři*, Praha 1949, s. 175n.; týž, *Chelčický a Rokycana*, LF 48, 1921, 36n.; J. Macek, *Tábor v husitském revolučním hnutí I, II*, Praha 1955-1956 (podle rejstříku); *Křesťanská revue, Theolog. příloha* 1961, č. 3 (číslo věnované Biskupcovi; tam zejm. A. Molnár, *Nad úvodními kapitolami Biskupcovy tábořské konfese*).

Naši ukázkou, první tři kapitoly obrany, přeložil A. Molnár.

Obrana tábořských

Dochována v rkpe Městské knih. ve Vratislavi IV Q 231, fol. 191a-201b; opis téhož, pořízený Fr. Palackým, v Muz. III D 3 (odtud i naše ukáзка – *Pal*). – Vydal Z. Nejedlý, *Prameny k synodám strany pražské a tábořské v l. 1441-1444*, Praha 1900, s. 44-56 (*Nej*).

Naše ukáзка je v rkpe na fol. 191a-193a; ve vyd. na s. 45-47.

55 klaněti se *Pal, Nej* bez se *Vrat*

Petr Payne: Řeč ke králi Zikmundovi

Zachováno v rkpe APH (dř. Kap. Praž.) O 13, fol. 105a-110a; jako řeč Paynovu určil F. M. Bartoš. Vydal F. M. Bartoš, *Z bratislavské schůzky krále Zikmunda s husitskými vůdci r. 1429*, ČMM 49, 1925, 171-195; text otištěn na s. 179-190 (naše ukázka na s. 186-188); podruhé týž v publikaci Petri Payne Anglici *Positio, replica et propositio in concilio Basiliensi a. 1433 atque oratio ad Sigismundum regem a. 1429 Bratislaviae pronuntiatae*, Tábor 1949; text řeči tam na s. 81-90. – Z literatury srov. dále F. M. Bartoš, *M. Petr Payne, diplomat husitské revoluce*, Praha 1956. – Přeložila A. Pavlů v knize J. Macka, *Ktož jsů boží bojovníci*, Praha 1951, s. 205-208 (ukázka); dále H. Businská v uvedené brožuře F. M. Bartoše, Praha 1956, s. 51-73.

Naši ukázkou podle Bartošova vydání v ČMM 1925 přeložil Z. Tyl.

Jan Rokycana

Soupis dochovaných prací Rokycanových a literatury o něm pořídil F. M. Bartoš, *Literární činnost M. Jana Rokycany, M. Jana Příbrama, M. Petra Payna, Praha 1928*; z nejnovějších prací srov. Fr. Šimek, *M. Jan Rokycana (v souboru Hrdinové a věštcí českého národa, redigoval R. Holinka)*, Přerov 1948 a F. M. Bartoš, *Mistr Jan Rokycana (v souboru Světeci a kacíři)*, Praha 1949 – tam i další literatura.

– Výklad na Lukášovo evangelium

Výklad je zachován ve dvou rkpech, a to v rkpe pražské UK XVII D 21 (z 15. stol. – *U*) a v rkpe M1z. IV B 11 (z konce 15. stol. – *M*). Za základ vzat text rkpu *U* (text ukázky je na fol. 363b-366a) proto, že rkp *M* (text ukázky na fol. 154a-155a) je poněkud porušen. Přesto bylo možno na jeho základě doplnit přímo do textu některá ojedinělá místa, porušená v *U*. Ukázky z výkladu byly vydány Fr. Šimkem, *M. Jan Rokycana, obránce pravdy a zákona božího*, Praha 1949; text naší ukázky na s. 109-116.

Rkp *U* užívá diakritických znamének, ale *č* někdy i místo *c* (např. *zatračenim* 33, *ruče* 84, *č*o 99).

1-6 A on vece... praveny biechu *U*] *vynech. v M* – 12 odplatu chudoby *U*] chudobu odplaty *M* – 13 když *U*] ktož *M* – 15 a by byla *U*] A byla *M* – 22 pro to *U*] *vynech. v M* – 27 řemeslu *M*] *vynech. v U* – 29 kdež muož *U*] kde by koho mohl *M* – 32 znamenaj *U*] znamenává *M* – 43 živnost *U*] život *M* – 52 on chce *U*] pán chce *M* – 63 vdycky *U*] vždy *M* – 74 dává *U*] *vynech. v M* – 76 králuov ani těch lidí, že před nimi *M*] *vynech. v U* – 86-88 hned počtúc... umučenie Kristova *U*] *vynech. v M* – 90-91 A vydal nám... zákona *M*] *vynech. v U* – 92 ostavil *U*] ostavil nám *M* – 93 když *U*] kteříž *M* – 100 prosiš *M*] *vynech. v U*; jeho *M*] [weho *U* – 104 za útočiště *U*] *U*] *vynech. v M*: Ač by již neměl ctností hlavních, ještě se utečeš k jeho umučení, neb to na smrti poslednie útočiště – 105 pojal *U*] vzal *M* – 107 pokládali *U*] počítali a pokládali *M* – 108 trpěti *U*] trpěti tepruv *M* – 111 odvlaženie *U*] obvlaženie *M* – 112 než *U*] nebo *M* – 119 trpěti a *U*] *vynech. v M* – 123 plván *U*] uplván *M* – 130 hned *U*] *vynech. v M*

– Výklad na Janovo evangelium

Výklad je zachován ve dvou rkpech, a to APH (dř. Kap. Praž.) A 109 (*K*) a Krajské knihovny v Českých Budějovicích (dř. kláštera v Bechyni) B 14 (*B*). Za základ vydání vzat rkp *K* (text ukázky je na fol. 27b-28a) vzhledem k tomu, že rkp *B*

(text ukázky na fol. 2a/b) je porušenější a neúplný. Na základě rkp *B* byla však doplněna ta ojedinělá místa, která mají lepší čtení nežli *K*. Ukázku z Výkladu vydal Fr. Šimek, M. Jan Rokycana, obránce pravdy a zákona božího, Praha 1949; naše ukázka je na s. 152-155.

V jazyce jsou některé jevy lidové, např. *keří lidé* (36), *někerú kúpi* (58), *měhoděk* (23) m. *kteří, některú, mějhodie* apod.

8 človek *K*] se *B* – 23 Měhoděk *K*] Mějhodie *B* – 35 který *B*] *vynech. v K* – 36 oddávají *K*] oddadie *B* – 39 a *B*] *vynech. v K* – 41 prodati *K*] prodadúce *B* – 44 a prodati *K*] a prodávati *B* – 45 a zle *B*] zle *K* – 52 jen *K*] jedině *B* – 53 nuž se *K*] nuž se dadie *B* – 57 mieti *K*] ji mieti *B* – 60 zač *K*] začěž *B*

Martin Lupáč: List knězi Zacheovi

Tento lat. list Lupáčův se v opise dochoval v tzv. Manuálníku Korandově, UK v Praze XVII F 2, fol. 125a/b a v rkp Městské a krajské knihovny (dř. Gersdorfské knihovny) v Budyšině 8° č. 3, fol. 8a-11a. Vydal J. Truhlář, Manualník M. Václava Korandy, Praha 1888, s. 149-151. Úryvek (česky) uvádí bratrská apologie 1503 (J. Palmov, Češskije bratja v svojich konfessijach I,1, Praha 1904, s. 210). – Literatura: F. M. Bartoš, Martin Lupáč a jeho spisovatelské dílo, Reformační sborník 7, Praha 1939, s. 115n. – Naši ukázku přeložil B. Ryba.

Jan z Příbramě: Proti usnesením tábořské synody

Traktát zachován v rkp SA v Třeboni A 16, fol. 44a-59b (z konce 15. stol. – s nadpisem: Tuto se vypisuje život kněží tábořských od jejich počátku až do tohoto léta, který se však vztahuje k následující památce na fol. 60a-83b); jeho opis v Muz. III D 28. Za základ vydání vzat rkp treboňský. Vydal K. Vinařický, ČKD 4, 1863, 284-299 a 328-351 a K. J. Erben, Výbor II, sl. 409-430.

Naše ukázka, závěr traktátu, je na fol. 58a-59b.

Nadpis: Viklefa] wikeffa *rkp* – 2 ošemetně] ošjemotnie *rkp* – 4 zvláště] wzlaſtjie *rkp* – 17 proto] protu *rkp* – 38 zastávati] wikleffa zaſtawati *rkp*

Václav z Krumlova: O znameních kacířů

Lat. spis *De signis hereticorum* se dochoval úplně v rkp SA v Brně č. 211, fol. 46a-98b, jinde ještě jen ve zlomcích a ve výtahu. Ukázky z něho vydal A. Neumann, České sekty ve století XIV. a XV., Velehrad (Knihovna Cyrilometodějského tiskového spolku, sv. 8) 1920, přílohy s. 7-37 a přičetl autorství dominikánu Petru z Klatov. O tom, proč za skutečného autora pokládán Václav z Krumlova, v. J. Weber v Soupisě rukopisů v Třeboni a v Čes. Krumlově, Praha 1958, s. 103. – Literatura: J. Trávníčka, Středověký literární Krumlov, LF 84, 1961, 88n. (tam uvedena i starší literatura). – Naše ukázka je v edici lat. textu na s. 31-32. Přeložil ji B. Ryba.

3 základy: fundamenta *Ryba*] fundata *Neumann* – 32 vzdalující se: recedentes *Ryba*] precedentes *Neumann*